

PRŮVODCE NA POZICI „KAMARÁDA PRO VOLNÝ ČAS“

Obsah

1. Kontakty ISIS, z. s.....	3
2. Základní informace o ISIS, z. s.	5
3. Poskytované služby ISIS, z. s.....	6
4. Základní informace o pěstounské péči	7
4.1. Obecně o pěstounské péči	7
4.2. Rozdělení pěstounské péče.....	8
5. Poruchy attachmentu	9
5.1. Základní informace o teorii	9
5.2. Vznik teorie, pokusy s opicemi	10
5.3. Čtyři druhy vazeb mezi dítětem a rodičem	11
5.4. Obtížná diagnostika a léčba.....	11
6. Ústavní výchova dětí	12
6.1. Typy následků psychické deprivace:	12
7. Syndrom pomocníka v pomáhajících profesích	14
7.1. Složky syndromu:.....	14
7.2. Vliv víry	15
7.3. Osobní vztahy „pomocníka“	15
7.4. A co s tím?	15
8. Program „kamarád pro volný čas“	16
8.1. Cíle programu.....	16
8.2. Podmínky programu	16
8.3. Co lze/očekávat od programu.....	16
8.4. Vztah s dítětem v programu	17
8.5. Pravidla chování v programu	17
8.6. Hranice programu.....	18
9. Modelové situace v programu	19

1. Kontakty ISIS, z. s.

ISIS – občanské sdružení pro pomoc náhradním rodinám, z. s.

Sídlo: U Sportovní haly 1a, 779 00 Olomouc

Pracoviště: Horní náměstí 21, 779 00 Olomouc

Internetové stránky: www.isis-olomouc.cz

FB: ISIS – občanské sdružení pro pomoc náhradním rodinám, z. s.

IČO: 44936478

Bankovní spojení: ČSOB, a. s., Poštovní spořitelna, Pobočka Olomouc

Číslo účtu: 225817556/0300

Motto: „Není důležité, odkud pocházíš, ale to kde vyrůstáš.“

Mgr. Žaneta Smejkalová

manažerka doprovázení, klíčová sociální pracovníce

email: isis-smejkalova@email.cz

tel.: 601 391 182

Mgr. Markéta Lásková

klíčová sociální pracovníce

email: isis-laskova@email.cz

tel.: 603 768 801

Bc. et. Bc. Eliška Vejdělková, DiS.

klíčová sociální pracovníce

email: isis-vejdalkova@email.cz

tel.: 725 579 646

Bc. Kateřina Brúnová, DiS.

klíčová sociální pracovnice

email: isis-brunova@email.cz

tel.: 725 327 545

PhDr. Jiří Smejkal

garant poradenství náhradních rodin, klinický psycholog

email: isis-smejkal@email.cz

tel.: 607 087 274

2. Základní informace o ISIS, z. s.

- Všestranně podporujeme náhradní rodinnou péči a snažíme se o posílení institutu rodiny v české společnosti.
- Naší hlavní činností je podpora a doprovázení náhradních rodin (pěstounských i osvojitelských), včetně řešení obtížných životních situací.
- S pěstounskými rodinami uzavíráme Dohodu o výkonu pěstounské péče.
- Poskytujeme sociální poradenství a terapeutické služby náhradním rodinám s dětmi.
- Zajišťujeme odborné poradenství v oblasti náhradní rodinné péče nejen rodinám, ale i široké veřejnosti (mateřské školky, základní školy, pediatři, jednotlivci).
- Informujeme společnost o specifikách náhradní rodinné péče a výkonu sociálně – právní ochrany dětí.
- Spolupracujeme se státními, krajskými, samosprávnými i nestátními institucemi, které se podílejí na sociálně právní ochraně dětí v rámci náhradní rodinné péče.
- Působíme v Olomouckém kraji a máme již více než 30 letou tradici.

3. Poskytované služby ISIS, z. s.

- Doprovázení – po dobu trvání péče o dítě v náhradní rodinné péči.
- Poradenství – sociální, psychologické /včetně psychoterapie/, právní, speciálně – pedagogické – zajištěno sociálními pracovníky, psychologem, právníkem, popř. přizvaným specialistou pro danou oblast.
- Zajištění kontaktu s biologickou rodinou dítěte v případě, že kontakt s rodiči je bezpečný a není ohrožující pro zdravý psychický vývoj dítěte a pro stabilitu systému náhradní rodiny. Můžeme nabídnout:
  - a) podporu a pomoc dítěti, náhradní a biologické rodině při navazování prvotních kontaktů s biologickou rodinou
  - b) asistenci při kontaktech biologických rodičů s dítětem – nabídka bezpečného neutrálního prostředí v rámci naší organizace
- Vzdělávání – zajistíme splnění zákonem stanovených 24 hodin vzdělávání, a to prostřednictvím seminářů, přednášek a kurzů v rozsahu několika hodin až po vícedenní akce (poradensko-vzdělávací pobyty náhradních rodin). Po dobu vzdělávání probíhá souběžně program pro děti.
- Setkávání:
  - a) realizace svépomocné skupiny pro dospělé členy náhradních rodin
  - b) možnost účasti dětí na psychosociálních skupinách dětí
  - c) nabídka neformálního setkávání během akcí, pořádaných naší organizací
- Zajištění potřebné péče o přijaté dítě – v situaci, kdy pečující osoby nejsou schopné z vážných důvodů přechodně o dítě pečovat (krizové, významné situace v životě rodiny) zajistíme na nezbytně nutnou dobu péči o dítě.
- Finanční příspěvky na dětské tábory, lyžařské výcviky, školy v přírodě a další aktivity pro přijaté dítě. Rozšířené o bonus příspěvku na zájmové kroužky přijatých dětí.
- Doučování dětí
- Kamarád pro volný čas přijatého dítěte
- Realizace poradensko-vzdělávacích pobytů a jednodenních výletů náhradních rodin
- Pořádání tvořivých dílen

4. Základní informace o pěstounské péči

4.1. Obecně o pěstounské péči

- Pěstounskou péči upravuje zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník a zákon č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí.
- Pěstounská péče je stanovena tehdy, když o dítě/děti nemůže pečovat žádný z rodičů.
- Pěstounská péče vzniká rozhodnutím soudu a má přednost před ústavní péčí.
- Z právního hlediska nevzniká mezi pěstounem a dítětem takový poměr, jaký je mezi rodičem a dítětem.
- Pěstoun má právo zastupovat dítě a spravovat jeho záležitosti jen v běžných věch a nemá k dítěti vyživovací povinnost.
- Pěstouni mají povinnost udržovat, rozvíjet a prohlubovat sounáležitost dítěte s jeho biologickými rodiči, dalšími příbuznými a osobami dítěti blízkými, pokud soud nerozhodne jinak.
- Od ledna 2022 je rozlišována zprostředkovaná pěstounská péče a nezprostředkovaná pěstounská péče.
- Rodič má vůči dítěti rodičovská práva a povinnosti, pokud soud nerozhodne jinak.
- Pěstounská péče zaniká svěřením dítěte zpět do péče rodiče, nabytím zletilosti dítěte nebo rozhodnutím soudu.

Navzdory tomu, že děti bývají pěstounům svěřené pouze dočasně, získávají svou novou rodinu, která jim nabízí bezpečí a především lásku, kterou ke svému životu potřebují naši nejmenší ze všeho nejvíce.

4.2 Rozdělení pěstounské péče

Pěstounská péče na přechodnou dobu (PPPD)

- V pěstounské péči na přechodnou dobu může být dítě umístěno maximálně 1 rok.
- Dítě může být do PPPD svěřeno pouze rozhodnutím soudu na návrh OSPOD a jen osobám, které jsou vedeny v evidenci pěstounů na přechodnou dobu.
- Účelem pěstounské péče na přechodnou dobu je poskytnout rodičům dítěte čas, aby si mohli upravit svoje poměry tak, aby byli znovu schopni převzít dítě do své péče, nebo se pro dítě našla náhradní rodina.
- Pěstouni na přechodnou dobu jsou finančně zabezpečeni dávkami pěstounské péče.

Zprostředkovaná pěstounská péče

- Zprostředkovaný pěstoun je osoba, která absolvovala odborné posouzení a přípravy. Byla zařazena do příslušné evidence a vybrána jako vhodný náhradní rodič pro konkrétní dítě.
- Zprostředkovaní pěstouni mají povinnost splnit 24 hodin vzdělávání.
- Pěstouni jsou finančně zabezpečeni dávkami pěstounské péče.

Nezprostředkovaná pěstounská péče (příbuzenská pěstounská péče)

- Tato péče je vykonávána osobou dítěti příbuznou (prarodič, teta/strýc, sourozenec) nebo osobou dítěti blízkou.
- Nezprostředkovaní pěstouni mají povinnost splnit 18 hodin vzdělávání.
- Pěstouni jsou finančně zabezpečeni dávkami pěstounské péče.

5. Poruchy attachmentu

5.1. Základní informace o teorii

Mít blízké vztahy s druhými lidmi – to je neodmyslitelná, zásadní součást našich životů. Schopnost k někomu se citově připoutat se přitom odvíjí od raného dětství. Pokud dítě v prvních letech života nemá vhodné podmínky pro získání bezpečného citového pouta k jedné dospělé osobě, může u něj dojít k tzv. poruchám attachmentu. Dítě na svět přichází s vrozenou potřebou vztahování se k blízkému člověku. První nejdůležitější osobou v jeho životě obvykle bývá matka. Pokud naplňuje všechny potřeby svého malého dítěte, je milující, vyladěná na dítě a její chování je očekávatelné a pro dítě čitelné, pak se v jeho mozku ukládá informace, že vztahy jsou bezpečné, dobré, vzájemné, reciproční. A s takovým pocitem pak bude dítě růst, učit se a objevovat zákonitosti fungování světa.

Nedostává – li se však dítěti v raném dětství pocitu bezpečí, nejsou – li naplňovány jeho potřeby nebo nemá – li tu jednu svou stabilní osobu, ke které se může vztahovat, s velkou pravděpodobností nebude ke světu v pozdějším věku přistupovat jako k bezpečnému místu, stáhne se do sebe a nenaučí se, jak s druhým člověkem vytvořit fungující, vzájemně uspokojující vztah. Takové dítě pak může být plně nenávisť vůči sobě i ostatním. Odborníci v takovém případě mluví o poruše pouta mezi rodičem a dítětem (porušení citové vazby, citového přilnutí, připoutání se).

Příčinou poruchy attachmentu je buď selhání, nebo naprostá absence citlivého a vnímavého pečovatele v raném dětství. Problematika citového pouta je tedy spojována zejména s dětmi, které byly zanedbávané či zneužívané, vyrůstaly mimo milující rodinu. Projevy se tedy často objevují u dětí v ústavních zařízeních a dále po příchodu do adoptivních či pěstounských rodin. Právě v rodině s blízkými lidmi se pak může začít vztahování se dítěte k druhým „léčit“.

5.2. Vznik teorie, pokusy s opicemi

Teorie attachmentu byla vytvořena v 50. letech 20. století Johnem Bowlbym (1909 - 1990) – fenomén attachmentu tento anglický psychiatr a psycholog rozpoznal a popsal na základě pozorování dětí a mladých lidí, kterým chyběla mateřská péče. Citová vazba je přitom trvalé emoční pouto charakterizované potřebou vyhledávat a udržovat blízkost s určitou osobou, zejména v podmínkách stresu.

Kromě toho, že Bowlby definoval jednotlivé vývojové fáze attachmentu a jim odpovídající chování dítěte, ozřejmil také přenos raných zkušeností do dospělosti – je jisté, že zkušenosti z prvních let života člověka natrvalo ovlivní jeho vztah k lidem a jeho fungování a bytí mezi lidmi.

Jako spoluautorka teorie attachmentu je uváděna Mary Ainsworthová (1913 – 1999), která na konci 60. let 20. století vytvořila metodu zvanou Strange Situation Test (SST). Ta je založena na pozorování chování dítěte v různých situacích – v přítomnosti matky, po jejím odchodu, po příchodu cizí osoby, po návratu matky. Na základě těchto informací zkoumala typy citové vazby.

Dalším spoluautorem této teorie je Harry Harlow (1905 – 1981), který v letech 1957 – 1963 prováděl psychologické experimenty s opicemi – makaky rhesus. Jeho pokusy na zvířatech prokázaly, že dítě je k matce připoutáno něčím silnějším než potřebou výživy. Opičky, odebrané matkám, měly možnost vybrat si mezi kovovým náhradním objektem a plyšovým náhradním objektem s výživou. K objektu se zdrojem potravy se chodily najíst, většinu času však trávily přitulené k plyšovému (měkkému) objektu. Jisté tedy je, že mláďata dávala přednost dotykově příjemnějšímu objektu. Ve výchově této „plyšové náhradní matky“ však chyběla zpětná vazba, interakce a korekce chování. Opice, zapojené do experimentu, pak měly výrazné problémy s reprodukcí, často nebyly schopny počít mláďata, a pokud nějaké přece jen měly, chovaly se k nim velice agresivně, stejně tak i k dalším makakům. Harlow byl pro své experimenty se zvířaty často kritizován. Upozornil ovšem na to, jak důležitý je fyzický kontakt mezi matkou/rodičem a mládětem a že pro zdravý vývoj je potřebný láskyplný, hebký, krmící a zároveň korigující mateřský objekt. Z jeho pokusu je navíc zřejmé, že aby opice mohla objevovat okolní svět a nebála se, potřebuje cítit oporu matky – v teorii attachmentu je někdy nazývána jako bezpečná základna. Podobně je tomu i u dětí. Tím lze také vysvětlit, proč je vývoj dětí bez blízké osoby.

5.3. Čtyři druhy vazeb mezi dítětem a rodičem

1. Jistá vazba navozující pocit bezpečí: rodič, který reaguje, dítě je uvolněné, spokojené a v bezpečí.
2. Nejistá vazba – vyhýbavá: odmítající rodič, nepřátelsky se chovající, odtažitě a příliš samostatné dítě.
3. Nejistá vazba – úzkostná (ambivalentní): nedůsledný a nespolehlivý rodič, dožadující se dítě, které na rodiči lpí.
4. Nejistá vazba – dezorganizovaná: rodič vzbuzující strach, traumatizované a příliš ostražitě dítě.

5.4. Obtížná diagnostika a léčba

„Jednou z věcí, kterou nemáte k dispozici, je, že pro diagnostikování poruchy citového pouta nemůžete udělat například krevní test. Opravdu klíčovým aspektem při zkoumání problémů souvisejících s attachmentem je minulost dítěte – co se dělo v prenatálním období, tedy co v tu dobu dělala matka, zda byla s dítětem dostatečně spjata, jestli brala drogy a podobně. A když se dítě narodilo, kdo o něj pečoval, zda to byla stále stejná osoba, a také jaká byla historie umístování dítěte na různá místa a jací lidé se o něj starali tam – když pozorujete jeho chování, může vám zjištěná minulost dítěte napovědět, že mohou existovat problémy s citovým připoutáním se. Pečlivě se podívat na minulost dítěte, včetně období před jeho narozením je proto opravdu důležité,“ říká rodinná terapeutka Sandy Anderson.

Dítě s poruchami attachmentu nelze léčit bez rodičů, respektive pečujících osob, bez bezpečného přístavu rodiny. Je tedy nezbytně důležité, aby se právě osobám, které pečují o dítě s poruchou attachmentu, dostalo podpory ze strany profesionálů. Samotný proces „uzdravování“ citového pouta totiž může být velice zdoluhavý, výsledky každodenního snažení se mohou být vidět až za dlouhý čas a jen v malých krůčcích. Období „léčby“ představuje pro pečující osoby opravdu náročný čas, bez záruky, že dostanou od dítěte něco zpátky. Základním pocitem, které musí dítě mít je pocit přijetí, musí cítit citlivý přístup všech pečujících. Velmi užívanou terapií je terapie zvaná Pesso Boyden Systém Psychomor, kdy dítě se svými rodiči zažívá situace naplňování jeho potřeb, které byly v raném věku opomenuty či nedostatečně nasyceny.

6. Ústavní výchova dětí

Děti, které si prošly ústavní výchovou, často trpí deprivacním syndromem.

6.1. Typy následků psychické deprivace:

a) Typ poměrně dobře přizpůsobený

Jedinec prochází ústavním prostředím bez zjevných odchylek či poruch. Je ovšem důležité říci, že toto přizpůsobení platí jenom pro prostředí, ve kterém vzniklo, mimo stěny ústavu je vystaven neznámým nárokům a nebezpečím.

b) Typ útlumový, hypoaktivní, regresivní

Jedná se o „klasický“ typ deprivované osobnosti, která je charakterizována celkovým opožděním, sníženou aktivitou, zejména v sociální oblasti.

c) Typ sociální hyperaktivity

Takové dítě navazuje kontakt s dospělými bez rozpaků a zábran, chytá se každého nového příchozího, ke každému se chová se stejnou přítulností. Běží zkrátka kamkoli, kde mu někdo nabídne pohlázení.

d) Typ sociální provokace

Dítě se projevuje agresivně, zlostnými výbuchy, neustále někoho provokuje. Nemůže – li dítě dostat pohlázení, tedy aspoň pohlavek!

e) Typ náhradního uspokojení citových potřeb

Uspokojení hledá dítě na nižší úrovni, tj. na úrovni biologické – přejídání, masturbace.

Možné následky:

- a) opožděný vývoj řeči,
- b) neurotické projevy,
- c) strachy a úzkosti,
- d) snížené rozumové schopnosti a neschopnost učit se ze zkušeností,
- e) primitivní, nediferencované a povrchní vztahy k lidem,
- f) krátkodobé vztahy s lidmi opačného pohlaví, neschopnost usadit se,
- g) nerealistické sebehodnocení (vytahování, podceňování),
- h) neschopnost nakládat s vlastními financemi,
- i) nevědomost, týkající se výchovy vlastních dětí,
- j) patologické chování – závislosti, krádeže apod.

7. Syndrom pomocníka v pomáhajících profesích

Vychází z toho, že motivace studovat pomáhající profese má dva základní důvody:

- a) přáním pomáhat druhým
- b) touha poznat sám sebe a pomoci sobě

7.1. Složky syndromu:

- a) odmítnuté dítě
  - Když má někdo těžké dětství, je buď asociální, nebo „příliš sociální“.
  - Bezmocné dítě pak pomáhá bezmocným klientům.
  - Velké dítě, které samo potřebuje péči druhých.
- b) identifikace s nadjád
  - Vnímání potřeb klientů dalekosáhle nahrazuje diferencované vnímání vlastních potřeb i pocit, že jsou přece odpovědní za své vlastní potřeby.
  - Rovnováha mezi přáními a emocemi.
  - Rovnováha mezi postoji a výkonu.
- c) manická obrana
  - Pocit, že je zdravější, než je zdrávo.
  - Nemá z ničeho strach.
  - Je stále mlád.
  - Nedotčen životním problémem.
  - Masivní nezpracované trauma!
- d) uhýbaní před vzájemností
  - Vyhýbá se komunikaci.
  - Jednostranné žití ve vztazích.
  - Svěřenec něco potřebuje, dává pracovníkovi jistotu.
  - V soukromí si vybírá pracovník ty, které potřebují pomoc – neustále řeší problémy svých přátel.
- e) nepřímá agrese
  - Pomocník překonává agresi, lhostejnost, nezájem a sadismus dospělých, tak jak to zažil v dětství, místo přímé agrese.
  - Vytváří lepší svět a lepší budoucnost.

- „Oko za oko, zub za zub.“ – odsuzuje.

7.2. Vliv víry

- Pomoc druhým jako povinnost.
- Věřící by měl upřímně pomáhat druhým – a to za každou cenu.
- Motivem není láska k bližnímu svému, jako spíše nutnost dodržení přikázání.
- Špatné pochopení křesťanské víry.

7.3. Osobní vztahy „pomocníka“

- OBĚŤ POVOLÁNÍ – jeho profesní identita úplně požírá soukromý život.
- POMOCNÍK, KTERÝ ŠTĚPÍ – v osobních vztazích se chová úplně jinak než ve vztazích profesních.
- PERFEKCIONISTA – úsilí o výkonnost přenesl na spontánní, emocionální kvality.
- PIRÁT – využívá profesních možností ke svému soukromému prospěchu.

7.4. A co s tím?

- Krátkodobá terapie.
- Je těžké být tím, kdo pomoc přijímá, ne tím kdo dává.
- Je třeba to dělat ne kvůli druhým, ale kvůli sobě.
- Pravidelné supervize.

TENTO JEV JE ZCELA NORMÁLNÍ!!! POMÁHAJÍCÍ PRACOVNÍK NENÍ NADČLOVĚK A JE ZCELA STEJNÝ, JAKO OSTATNÍ LIDÉ – SE SVÝMI SLABÝMI STRÁNKAMI, NEZPRACOVANÝMI UDÁLOSTMI, ŽIVOTNÍMI STAROSTMI A PROBLÉMY.

8. Program „kamarád pro volný čas“

Základní myšlenkou programu „kamarádu pro volný čas“ je to, že děti v pěstounské péči nemají kontakt s přirozeným sociálním prostředím, tak jako děti v běžných rodinách. Je zničena role dětí umístěných v pěstounských rodinách, stávají se z nich často „malí dospělí“. Jedním z možných řešení je párování dítěte s „kamarádem pro volný čas“, který vyplní prostor v životě dítěte běžnými činnostmi (návštěva hřiště, kina, divadla, sportovních klubů či nákupních center).

8.1. Cíle programu

- Rozšířit sociální kontakty dětí a integrovat děti do běžné společnosti.
- Rozvinout dovednosti dětí (sociální, psychické, kognitivní, motorické...).
- Umožnit dětem navázat pevný vztah (porucha attachmentu).

8.2. Podmínky programu

- Absolvování víkendového proškolení pro kamarády pro volný čas a psychosociální skupiny dětí.
- Dovršení zletilosti – starší 18 let.
- Předložení výpisu rejstříku trestu – ne starší než 3 měsíce.
- Předložení dokladu o nejvyšším dosaženém vzdělání.
- Podepsání mlčenlivosti o osobních a citlivých údajích klientů.
- Uzavření dohody o výkonu pracovní činnosti (DPP).
- Spolupráce s klíčovým pracovníkem a psychologem sdružení během programu – nutnost psaní krátkých zpráv po každém setkání (email).
- Nutnost účastnit se supervizních setkáních.
- A v neposlední řadě zájem o smysluplnou práci.

8.3. Co lze/očekávat od programu

Do programu vstupuješ s určitými očekáváními a představami. Už předem bys měl mít jasno, co od programu můžeš očekávat a co nikoli. Mezi Tebou a Tvým malým kamarádem může vzniknout přátelský vztah, může se změnit trávení volného času malého kamaráda, může se změnit úroveň dosahovaných dovedností malého kamaráda, může se zvýšit sebevědomí a sebepoznání malého kamaráda. Ty na oplátku můžeš dosáhnout pocitu smysluplného trávení

volného času, zajistit si získání zkušeností v oboru, získat praktické dovednosti při práci s klientem, účastnit se pravidelných supervizních setkání, navázat přátelství s jinými „kamarády pro volný čas“ i s pracovníky ISIS, z. s.

Naopak děti/pěstouni od programu s Tebou nemohou očekávat, že budeš zaměřován se službami, které poskytuje ISIS, z. s. (řešení problémů uvnitř rodiny, realizace kontaktů s biologickými rodiči dětí, spolupráce s úřady apod.). Vždy bys měl mít na paměti rozsah svých kompetencí.

8.4. Vztah s dítětem v programu

Cílem programu je vytvoření vztahu s dítětem a vyplnění volného času dítěte. Jedná se o sdílení života, které obohatí dítě i Tebe jako kamaráda. V průběhu vztahu je velmi důležitá vzájemná důvěra, respekt, nastavení jasných pravidel a hranic. Nastavení pravidel je dobré realizovat ihned na začátku setkávání s malým kamarádem tak, aby byla předem známa všem zúčastněným stranám (kamarád pro volný čas, malý kamarád, pěstouni, popř. klíčový pracovník). Na počátku bys měl být aktivnější Ty, jako velký kamarád dítěte, nicméně časem by se měla iniciativa vyrovnat, a to tak že dítě bude spolu s Tebou plánovat program dne a činnosti, kterých byste se mohli společně zúčastnit. Vždy bys ale měl být ten, kdo nastavuje hranice a tzv. velet situaci.

8.5. Pravidla chování v programu

- Zásada mlčenlivosti o rodině dítěte.
- Respektování soukromí všech zúčastněných.
- Dodržování slibů a domluvených termínů setkání s dítětem.
- Nezneužívání důvěry rodiny (dítěte).
- Spolupráce s pěstouny dítěte.
- Ztotožnění se s posláním organizace.
- Při krizové situaci kontaktovat pěstouna a klíčového pracovníka rodiny.
- Znalost svých vlastních hranic – osobnostní, časové i zdravotní.
- Dodržování bezpečnosti dítěte, i své vlastní.

8.6. Hranice programu

a) Prostorové hranice

Setkávání by mělo probíhat v přirozeném prostředí dítěte. Doporučená jsou všechna běžně dostupná místa (hřiště, sportoviště, kina, plavecké bazény, muzeum, divadlo, pevnosti apod.), v případě nepříznivého počasí je možné zůstat s dítětem i doma (pěstouni jsou s tímto srozuměni a souhlasí s tím). Není žádoucí, aby se setkávání Tebe a dítěte odehrávalo na pracovišti ISIS, z. s. – dítě má tyto prostory spojené s jinými činnostmi (pohovorem s klíčovým pracovníkem, psychologem, účasti na dětských psychosociálních skupinkách apod.).

b) Časové hranice

Setkávání s dítětem by mělo probíhat vždy 1x.týdně po dobu 2 hodin. Je však doporučeno jej realizovat v běžném čase – nejlépe odpoledne – z důvodu vhodnosti pro dítě. Stanovení konkrétního dne a času příchodu bude předmětem první schůzky v rodině, kdy se domluvíš spolu s pěstouny a dítětem tak, aby to vyhovovalo jim i Tobě.

c) Osobní hranice

Ty jako účastník bys měl respektovat základní pravidla slušného chování s druhými lidmi a měl bys znát i své limity v kontaktu s druhými. Vzhledem k tomu že se budeš setkávat s dítětem, musíš si uvědomit, že cokoli dítě uvidí, může po Tobě opakovat. Je tedy dobré, abys mu byl/a vzorem, ke kterému se může vztahovat. Na druhou stranu je třeba zachovat určitou míru formálnosti, a to tak aby nedošlo k přílišnému upnutí se dítěte na Tebe, vzhledem k tomu že společný čas s Tebou je omezen na nějakou dobu a může skončit – jinými slovy, nebudeš dítěti k dispozici po celý jeho život. V případě kdy se Tobě/dítěti nebude něco líbit, je dobré stanovit si pravidlo „stop“, které jasně dá najevo, že tohle již není dovoleno a druhému takové chování je nepřijemné. Při počátku kontaktu s dítětem se nedoporučuje probírat intimní a citlivá témata – jedná se o proces, kdy si budeš s dítětem vytvářet vztah a budovat důvěru, dej mu čas, aby si na Tebe mohl zvyknout.

9. Modelové situace v programu

Pro všechny níže uvedené situace platí následující doporučení:

- Vymez si ve vztahu své osobní hranice a trvej na nich.
- Doporučuje se na první schůzce s dítětem sepsat/namalovat pravidla setkávání.
- Neslibuj něco, o čem víš, že nemůžeš nebo nechceš splnit.
- Máš právo dítě odmítnout, pokud po Tobě požaduje něco, co je Ti nepříjemné.
- Nevstupuj do situací, které v Tobě budí strach a nejsou pro Tebe bezpečné.
- V případě že jsi v situaci, kdy si nevíš rady, kontaktuj klíčového pracovníka rodiny.
Nikdy na to nebudeš muset zůstat sám!

Dítě stojí u výlohy, ve které se mu líbí hračka. Dítě odmítá od výlohy odejít a chce po Tobě, abys mu hračku koupil.

Na začátku v pravidlech stanovit, že tam nejsi od toho, abys dítěti kupoval/a věci, ale aby sis s ním hrál/a. Pokud to přece jen během některé ze schůzek zkusí, je možné reagovat takto:

- Za chvíli budeš mít narozeniny nebo přijde Ježíšek – třeba ji dostaneš.
- Zeptáme se babičky, jestli Ti ji koupí. Co se Ti na tom líbí, proč se Ti to líbí.
- Můžeme si tu hračku společně vyrobit – např. helmu. Pak si s ní hrát.
- Už jednu helmu máš, proto další nepotřebuješ – můžeme si hrát stejně dobře s tou starou.
- Jít dál od výlohy – udělat ná krok k jiné činnosti – odvedení pozornosti.
- Až se dítě umoudří, je důležité jej za to pochválit.
- Jiná situace bude, když dítě bude mít žízeň – koupím mu vodu, ne kofolu, pokud nebude chtít, nemá žízeň.

Vracíš dítě po schůzce domů a pěstoun si Ti začne na dítě stěžovat – dítě je u toho přítomné.

- Je dobré být na straně dítěte, protože Ty jsi jeho kamarádem, na druhou stranu není nutné jít proti babičce.
- Přerušit stěžování babičky – Tak řekni babičce, co jsme dnes společně dělali.
- Říct dítěti, ať si jde umýt ruce po návratu z venku – zajistit, aby nebylo přítomno a babičce sdělit, že není vhodné, pakliže jej kritizuje v jeho přítomnosti.
- Říct, že pakliže to je zásadní, měla by celou situaci řešit s odborníky ISIS, z. s.

- Vyzdvihnout na dítěti to dobré – co se mu dnes podařilo, v čem byl dobrý – je to o tom, že babičky uvidí, že v něčem se tomu dítěti přece jen daří.
- Pokud dítě chválíme, je žádoucí, aby u toho bylo přítomno. Pokud musíme s pěstounem probrat nějaký závažnější problém, který vznikl na setkání (není možné jej vyřešit pouze s dítětem – zakázat mu sladkost apod.), není nutné, aby u toho dítě bylo přítomno.
- Při prvotním setkání je nutné dítěti říci, že zachováváme mlčenlivost, nicméně pokud by nějaké jeho chování ohrožovalo jeho/jeho kamarády/jeho pěstouny, musíme o tom informovat pracovníky ISIS, z. s. Je ale nutné zvážit, jestli informovat babičku o kouření cigaret dítětem, stačí to napsat do zpráv pracovníkovi ISIS, z. s. Pokud to dítě kouří přede mnou, je nutné mu to zakázat.
- Neřešit s dítětem situace, které se staly v době, kdy bylo s pěstouny.

Dítě Ti uteče ze schůzky – naskočí do tramvaje a ujede.

- Zavolej pěstounům a informuj je.
- Zavolej klíčovému pracovníkovi rodiny a informuj jej.
- Když tušíš, kam dítě míří, jed' za ním další tramvají.
- Pokud je další zastávka kousek, běž za ním a nasedni do tramvaje.
- Když netušíš, počkej na místě, kdyby se dítě náhodou vrátilo.
- Když víš, že je to dítě, které se neorientuje v čase či v prostoru, nasedni do tramvaje a jed' za ním. Pravděpodobně by někde vystoupilo a plakalo, že se ztratilo.
- Když víš, že je to puberták, který to udělal z trucu, neztrácej hlavu, pravděpodobně dojede domů k pěstounům, nic se mu nestane.
- Je dobré dbát na prevenci, nevyhrocovat situace tak, aby dítě chtělo utéct. A pokud vidíš, že se k něčemu takovému schyluje, je dobré to eliminovat i za cenu ústupku z pravidel.

Dítě si přivede na schůzku s Tebou kamaráda.

- Říct dítěti, že ten čas máme pro sebe a ať se s kamarádem domluví na jiný den.
- Pokud se dítě i přesto odmítá rozloučit, zrušíme schůzku – jedná se o porušení nastavených pravidel.